

Kyrkbladet

1/2021

en hälsning från din församling

Elfrida Andrée – en enastående kvinna!

Innehåll

1/2021

- 2 Kyrkoherden har ordet
- 3 Kalender
- 4 Elfrida Andrée
- 5 Elfrida Andrée
- 6 På gång
- 7 På gång (forts.)
- 8 Aktuellt på kyrkogården
Kontakta oss

Kyrkbladet

utges av Ösmo-Torö församling.

Ansvarig utgivare:

Peter Mourath
Kyrkbladet utkommer 4 ggr/år.

Adress:

Pastorsexp. Kyrkvägen 31
148 31 Ösmo.

Redaktör/layout:

Katarina Rudérus
katarina.ruderus@svenskakyrkan.se
08-520 382 81

Tryck:

Mix Grafiska, Nynäshamn
Upplaga 3500

Hemsida: www.osmotoro.se

”Att misslyckas med att planera är att planera för att misslyckas”

brukar vi säga lite hurtigt och lite anklagande, vi som berömmar oss av att ha ordning och reda och vara förutseende. Särskilt kan vi ju säga så i början av ett nytt år, när de flesta av dagarna ännu ligger framför oss.

Mot slutet av året är vi oftast mer ödmjuka och efter det år som vi nu har lämnat bakom oss kan det ju hända att hela uppmaningen att planera känns rätt onödig. Planera för vad då? Ingenting blir ju ändå som vi har tänkt!

Tänk så ofantligt många fina planer, goda tankar och förhoppningar som aldrig blev verklighet under året som gick! Det finns en lärdom i detta, en uppmaning till ödmjukhet, för oss som tror att vi kan ha kontroll över livet.

Redan Jakobsbrevets författare hade lärt sig läxan:

Ni som säger: ”Idag eller i morgon skall vi fara till den staden och stanna där ett år och göra goda affärer”, ni vet inte hur ert liv blir i morgon. Ni är en dimma som syns en kort stund och sedan försvinner. Ni borde säga: Om Herren vill får vi leva och göra det eller det.”

Äldre generationer i vårt land som hade upplevt både pest och missväxt sade lakoniskt: ”Människan spår, Gud rår”. I vår generation måste vi kanske på nytt lära oss att acceptera att vi inte kan styra särskilt mycket i livet. Men ändå måste vi ju planera. Och det är viktigt att planera eftersom det ligger ett hopp i själva planerandet. Om vi planerar så tror vi på framtiden.

Vi planerar för hur det skall bli när vi kan mötas igen, i släkten, i vänskretsen och i alla sociala sammanhang som nu har varit på paus alltför länge.

Även i kyrkan planerar vi för hur det skall bli när pandemin släpper greppet om oss. När vi kan träffas över en kopp kaffe, kring gemensamma projekt, i våra grupper. När vi kan samlas till gudstjänst igen och när våra körer får sjunga tillsammans på nytt.

Vi längtar dit! Vi längtar efter varandra.
Vi ber att den tiden skall få komma snart!

Peter Mourath, kyrkoherde

Kalender

På grund av pandemin vilar så gott som all verksamhet. Men en del saker händer ändå!

Söndagar

11.00 i Ösmo kyrka: Enkel mässa.
Därefter "öppen kyrka" fram till kl 12 med personal på plats. Max 8 personer samtidigt som läget ser ut just nu!

Vardagar

Ösmo kyrka är öppen alla dagar 9–15. Ibland finns någon ur personalen där. Välkommen in för enskild andakt eller juständning.

Vårterminen för övrigt

Det är i nuläget svårt att veta om vi kommer att kunna ha någon verksamhet under våren. Vi följer Folkhälsomyndighetens rekommendationer och anpassar oss efter det. Det bästa sättet att hålla koll på vad som händer är att titta in på vår hemsida:

www.osmоторo.se

UTTRÅKAD?

Följ med på en promenad nu när vi inte kan ses som vanligt.

Vi ställer inte in.
Vi ställer om.

Vi ses i grupper om max 8 personer i Ösmo Centrum. Ring mej så bestämmer vi en dag och tid som passar.

Hoppas vi ses snart på nya sätt.
Anki Holmsten
073-804 80 05

Kvinnornas år!

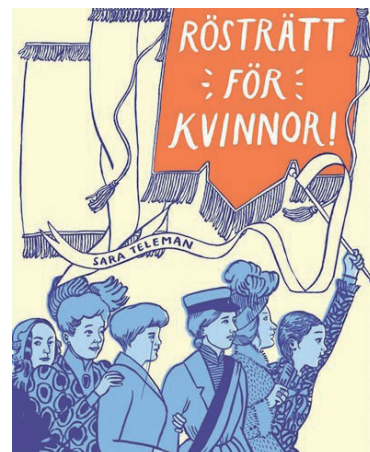
"Genom beslut av 1919 och 1921 års riksdagar infördes allmän och lika rösträtt. Reformen innebar först och främst att kvinnor fick rösträtt och blev valbara till riksdagen. Den svenska väljarkåren fördubblades därmed. Den 12 september 1921 fick kvinnor för första gången utöva sin rösträtt i riksdagsval. År 2021 är det således hundra år sedan det första riksdagsvalet hölls, i vilket både kvinnor och män fick rösta. Demokratien fick därmed sitt stora genombrott i Sverige. Rösträttsskampen drevs delvis vidare även efter 1921 eftersom det fortfarande fanns vissa grupper av befolkningen som inte fick rösta."

Den här texten är citerad från regeringens hemsida, som vill uppmärksamma att demokratien i Sverige har funnits i 100 år. När jag läser orden "den svenska väljarkåren fördubblades därmed" så drabbas jag av insikten att en stor del av väljarkåren inte hade fått rösta dessförinnan och som därmed varit osynlig. Jag tänker på samhällets kvinnor, men det är också värt att notera att det fortfarande fanns grupper i samhället som inte hade rösträtt, t ex de som satt i fängelse. Trots detta var det ett stort steg mot jämlikhet och varje människas lika värde, inte minst då varje rösträttsberättigad person bara hade en röst till skillnad från tidigare då de med hög inkomst hade flera röster.

Rösträtten för kvinnor var ett startskott, men att göra kvinnor och deras arbete synligt är en alltjämt pågående process i Sverige och övriga delar av världen. Vi i arbetslaget vill under detta år uppmärksamma och lyfta fram kvinnors insatser genom historien och i olika kontexter och lära oss mer om dem, de sammanhang de har verkat i och vad de har åstadkommit. Det kommer att synas i alla verksamheter, och inte minst i kyrkomusiken. Vi musiker har som ambition att all musik som framförs under året kommer att vara komponerad av kvinnor, och det finns att ösa ur vill jag lova! Så spännande det kommer att bli att få möta bortglömd musik, välkänd musik där vi kanske inte hade uppmärksammat att den har en upphovskvinna och inte minst musik som kanske aldrig har varit framförd förut! I föreläsningar kommer vi att möta Bibelns och kyrkohistoriens kvinnor, och på torsdagsluncherna får vi veta mer om kvinnor genom historien.

Ni hänger väl med oss under året?

Unni Eriksson, kyrkomusiker

Elfrida Andrée

Under året 2021 ska vi i Ösmo-Torö församling lyfta fram kvinnor på olika sätt. Varför just i år? Idén föddes ur vetenskapen att det i år är precis hundra år sedan Sveriges kvinnor för första gången fick rösta i allmänna val.

Det startade som en idé från oss kyrkomusiker att bara framföra musik av kvinnor under ett helt år. Är det möjligt? Finns det ens så mycket musik skriven av kvinnor? Och går det att hitta musik för alla våra olika körer och grupper som passar in under kyrkoåret?

Resten av arbetslaget gick också igång på idén om att lyfta fram kvinnorna. Ofta har de haft en minst lika viktig roll som männen under historien, men sällan har de uppmärksammats för sina insatser. Det finns ju kvinnor nämnda i bibeln, kan man lära sig mer om dem? Finns det kvinnor i den lokala historien som man kan lyfta fram?

Nu är hjulet i rullning, och vi har nog lite till mans (eller kvinns!) börjat gräva i notarkiv och på nätet och på andra ställen för att hitta kvinnorna.

En kvinna, som verkligen varit av avgörande betydelse för oss kyrkomusiker, är Elfrida Andrée. Elfrida var den kvinna som, tillsammans med sin far, bröt ny mark och åstadkom lagändringar så att kvinnor fick arbeta som telegrafister och organister.

Uppväxten

Elfrida föddes 1841 i Visby som nummer två i syskonskaran på tre. Hennes mor (Lovisa Lyth) var uppväxt i en välbärgad, inflytelserik prästfamilj på Fårö, och hennes far (Andreas Andrée) var provinsialläkare i Visby, dit han flyttade 1832. Andreas Andrée var engagerad i Musikaliska sällskapet i Visby, och detta sällskap hade sin storhetstid när Elfrida och hennes syskon växte upp. Andreas undervisade sin dotter i harmonilära, generalbas, sång och piano, och hon lärde sig spela harpa. I musikalska sällskapet fanns också Wilhelm Söhrling, som var domkyrkoorganist i Visby, och han undervisade Elfrida i harmonilära, piano och orgelspel. Elfrida blev på så sätt också engagerad i Visbys musikliv och medverkade som pianist och sångerska i samband med Musikaliska sällskapets informella musikalska salonger.

En ung Elfrida

Redan som 14-åring kom Elfrida Andrée till Stockholm, år 1855. Elfridas äldre syster Fredrika Stenhammar hade studerat vid konservatoriet i Leipzig, men var nu åter hemma i Stockholm där hon fått anställning på kungliga teatern, och senare även på operan. Systrarna hade därmed

ett ganska stort musikalskt nätverk i staden.

Studier i Stockholm

Elfrida tog privatlektioner i sång och piano. År 1857 började hon studera orgel privat för dåvarande organisten i Jacobs kyrka, Gustaf Mankell. Samma år tog Elfrida, som första kvinna, organistexamen som privatist. Utbildningen vid akademien var ju då ännu inte öppen för kvinnor.

En kort tid efter examinationen skrev Elfrida ett brev till Kungl Maj:t, där hon ansökte om rätten att få en anställning som organist. Men frågan avlogs av dåvarande ärkebiskopen Henrik Reuter Dahl. Istället undervisade Elfrida i sång, och tog anställning som ackompanjör. Hon studerade även komposition för tonsättarna Ludvig Norman och Niels W Gade.

Henrik Reuter Dahl

Sångklasserna på akademien öppnades för kvinnor år 1854, och följdes sedan av fler och fler utbildningar för kvinnor. År 1858 antogs den första kvinnan till orgelklassen (Heddie

Hammarskiöld). Under den här perioden debatterades kvinnors möjligheter till anställning flitigt och det motionerades i riksdagen. Först år 1861 kom den lagändring som gjorde det möjligt för Elfrida att kunna anställas som organist. Nästan genast fick hon en tjänst i Finska kyrkan och i Franska reformerta kyrkan i Stockholm.

Telegrafist

År 1860 skrev Andreas Andréé ett brev till Kungl Maj:t där han undrade om inte Elfrida kunde få anställning som telegrafist. Enligt Andreas hade hon de kunskaper som krävdes – och någon lön ville hon ju inte ha! Telegrafstyrelsen avlog detta med hänvisning till att det inte passade att en kvinna skulle pulsa i snö och klättra i telegrafstolpar, etc.

Elfrida gav sig inte med detta utan fortsatte kämpa för att öppna den här möjligheten för kvinnor. 1864 kom så telegrafstyrelsens ”regler för anställning av kvinnor” och samma år en kurs för kvinnliga telegrafister. Det tog fem år av politisk kamp innan Elfrida nådde sitt mål; en anställning som telegrafist på Telegrafverket. Hon arbetade kvar där fram till 1867.

Domkyrkoorganist i Göteborg

När tjänsten som domkyrkoorganist i Göteborg blev ledig 1867, söktes den av sju män – och Elfrida. Elfrida blev enhälligt vald till tjänsten. Det är inte utan att man undrar lite över hur detta gick till i det konservativa Göteborg.

Domkyrkan i Göteborg

Under åren i Göteborg var Elfrida också verksam som kammarmusiker, hon ledde orkester- och körverksamhet, gav lektioner och komponerade.

Göteborgs arbetarinstitut anordnade s.k. ”Folkkonserter” som riktade sig till arbetarklassen. Från år 1897 blev Elfrida Andréé ansvarig för dessa konserter, och hon kom att arrangera ca 800 folkkonserter där hon själv dirigerade eller spelade orgel. Detta befäste Elfridas ställning i Göteborgs musik- och kulturliv.

I februari 1905 invigdes den nya Konserthuset på Heden i Göteborg, och det sammanföll med folkkonserternas 10-årsjubileum och uppförandet av den 200:e folkkonserten. Programmet bestod av Elfridas egna kompositioner, och hon stod själv på dirigentpulten. Publiken fick bland annat höra hennes verk ”Snöfrid” för kör och orkester med text av Viktor Rydberg.

Kompositör

Som komponist hade Elfrida vissa framgångar under sin livstid, men flera gånger blev hon förbigången p.g.a. sitt kön. Många av hennes verk framfördes bara någon enstaka gång, men har fått en renässans från och med slutet av 1900-talet. Bland hennes tonsättningar märks en opera, ”Fritiofs saga” (libretto av Selma Lagerlöf efter Esaias Tegnér's diktverk), kammarmusik, symfonier, orgelsymfonier, två mässor, kantater, mm.

Organ Symphony

År 1867 fick Sverige alltså sin första kvinnliga domkyrkoorganist. Det kom att dröja 120 år innan kvinna nummer två fick motsvarande tjänst.

Mer läsning

Jag kan varmt rekommendera Eva Öhrströms bok om Elfrida till dig som vill veta mer. Hon har gjort ett digert forskningsarbete!

Jag slås verkligen av Elfridas drivkraft och målmedvetenhet. Hon måste ha varit en enastående stark kvinna. Fler av hennes kaliber kommer vi att möta under året!

Katarina Rudéus, *kyrkomusiker*

ÖsMotetten

Vår projektkör som ska framföra musik av kvinnor har fortfarande några lediga platser! Så snart pandemiläget medger provsjunger vi gärna med dig som är intresserad! Vi söker:

**2 BASAR, 3 TENORER,
3 ALTAR, 1 SOPRAN**

För mer information hör av dig till:
unni.eriksdotter@svenskakyrkan.se
katarina.ruderus@svenskakyrkan.se

RAPPORT FRÅN KYRKOKÖREN!

Ni undrar kanske vad kyrkokören gör nu när vi inte kan träffas fysiskt och sjunga tillsammans? I början av hösten delade vi upp kyrkokören i tre grupper som träffades var och en för sig under corona-säkrade former, men sedan de hårdare restriktionerna kom i slutet av oktober så har vi övat via det digitala verktyget Zoom. Det innebär att vi ser varandra på datorskärmen när vi övar, men var och en sjunger för och med sig själv då fördröjningen av ljudet gör det omöjligt att alla sjunger samtidigt tillsammans. Det är inte som vanligt, men vi håller igång repertoar och röster inför en ljusare framtid. Jag ser verkligen fram emot när vi alla kan träffas och sjunga körmusik igen, och hoppas att det finns några bland er som läser detta som är sugna på att börja sjunga med oss då!

Vi längtar efter att få ses fysiskt!

KVINNOR I BIBELN

Vi hade planer på en studiecirkel under våren kring kvinnor i Bibeln. Rådande omständigheter har som bekant ställt till det på åtskilliga vis. Vi har nu börjat planera för att försöka göra en digital studiecirkel på temat. Den är inte färdigplanerad varför vi hänvisar till hemsidan om tider och stunder.

Men visst vore det spännande att få veta lite mer om Miriam, Hanna och Debora. Eller om profeten Hoseas hustru? Eller Maria, Jesu mor, Maria från Magdala, Johanna och andra kvinnor kring Jesus. Eller Lydia som Paulus mötte under sina resor? Det finns gott om bortglömda kvinnor i historien, trots att de nämns vid namn i både Bibeln och tidiga, kyrkliga urkunder. Vi präster letar för fullt...

Peter och Allan

Fastekalender

Under fastan kommer vi att publicera ett slags digital "fastekalender" med informativa små filmer om de olika fastesöndagarnas tema och innebörd. Du hittar dem på vår Youtubekanal, eller på vår hemsida:
www.osmotoro.se

Orgelkonsert

Lör 20/2 kl. 16

Alexandra Pilakouris, orgel

Alexandra har studerat till kantor, organist och konsertorganist samt till Suzukipedagog och körpedagog. Alexandra konserterar gärna som organist och spelar all musik på orgeln inklusive pop och filmmusik. Hon brinner för att dela med sig av sitt intresse till orgelspelande barn och unga. Idag arbetar hon i Linköpings domkyrka som organist och har där byggt upp en musikskola med 35 elever som varje vecka får orgellektioner. Klart de vill spela orgel - det är ju ett så häftigt instrument!
Den här konserten blir den första under "kvinnoåret".

Konserten streamas via vår Youtube-kanal.

Kyrkoyal

19 SEP 2021

Gör din röst hörd! Mer info kommer efter hand på vår hemsida!

Internationella gruppen

Tack alla som bidragit till Internationella gruppens insamling 2020. Tack för såväl tid, engagemang, hejarop som pengar.

Vårt mål om att samla in 100.000 kr nådde vi inte. Nästan alla planerade aktiviteter ställdes in, till exempel ”Stickkontakts” sommarbasar som brukar inbringa mycket pengar. Eftersom en del av församlingens större musikaliska evenemang ställdes in, uteblev frivilliga kollektorer också. Och för att inte tala om övriga evenemang som Internationella gruppen vanligtvis bjuder in till.

Internationella gruppen har samlat in ca 50.000 kr under år 2020. Dessa pengar skickas nu till församlingens två projekt: barncentret JOYO i Bukarest och till ACT Svenska kyrkans projekt ”Stöd varje flickas rätt till sin egen kropp”.

Nytt år, nya utmaningar, ännu större behov av ekonomiskt stöd för våra medmänniskor, de barn och ungdomar som Ösmo-Torö församling stödjer. Alla bidrag är välkomna.

Håll gärna våra vänner i Bukarest och Tanzania nära hjärtat i dina böner.

Vill du swisha så går det bra nu:

En möjlighet att lägga din berättelse till årtusendens ström av berättelser.

”Skaparkraft Ösmo” 2021

Vi människor kommunicerar inte enbart via ord och kroppsspråk. Människor uttrycker sig och förmedlar känslor på många sätt. De äldsta figurativa konstverken återfinns i grottor på Borneo. De beräknas vara 40.000 år gamla. I Ösmo kyrka har vi målningar från 1400-talet. Och nu? Vilka känslor och tankar vill eller behöver du förmedla år 2021? ”Skaparkraft Ösmo” inbjuder alla att mejla sina bilder, foton på egna konstverk, hantverk, dikt eller liknande. Församlingen ställer sedan ut, när så läget tillåter, ett urval i kyrkans lokaler. En grupp bestående av Christina Löthman, Johan Demarkesse och Lisa Permér ansvarar för vilka bidrag som fysiskt ställs ut. Intentionen är också att samtliga inskickade bidrag kommer vara tillgängliga på nätet. Ange om du vill vara anonym eller inte.

För mer info/mejladress att skicka in fotografi/foto på ditt verk: johan.demarkesse@svenskakyrkan.se eller tel 08-520 382 82.

Tallåsens äldreboende i Ösmo

Församlingen har under alla år besökt Tallåsens äldreboende. En söndag i månaden har det hållits andakt. Däremellan har vi kunnat besöka boende för enskilda samtal.

Under pandemitiden har alla besök ställts in. Istället har församlingen sänt brevhälsning till boende och skickat blommor till prydnad av de gemensamma samlingsrummen. Vid ett par tillfällen har delar ur församlingens anställda personal samlats utomhus och sjungit för boende och personal. Vi uppmuntrade även personalen med tårta under våren.

Nu ber vi om och hoppas på möjlighet att snart kunna ses ungefär som vanligt. Då ska vi fika, sjunga, hålla andakt och samtala med varandra. Vi möts igen!

Varma hälsningar och Guds rika välsignelse!

Johan Demarkesse
Diakoniassistent i Ösmo-Torö församling

Aktuellt på kyrkogården

Även om det är tidigt på året är det dags att börja planera för sommaren och framför allt plantera. Eller rättare sagt: så. Redan i januari och februari kan man sätta sina första fröer om man i sommar vill njuta av egenodlade penséer, pelargoner eller verbena. Föredrar man att odla grönsaker är chili och paprika först ut. I april kan man sen så resten av de fröer man tänkt sig. Förgro tomat och gurka inne i små såkrukor medan de dekorativa blommorna som krasse och luktärt kan sättas direkt i lämpliga krukor.

Tänk på det här när du sår dina frön:

- Använd krukor som håller fukt bra. Att använda äggkartonger eller mjölkpaket fungerar utmärkt.
- Använd såjord som inte är så näringsrik.
- Håll jorden fuktig, gärna med en sprayflaska och täck med plastfolie eller använd miniväxthus.
- Fröerna vill ha ljus och värme men undvik starkt solljus och att de står nära ett element.
- När de första två bladparen kommit fram kan man plantera om dem i större krukor och försiktigt börja tillföra näring i små mängder.
- Plantera ut när frostrisken är över.

LYCKA TILL!

Therese Bender Berg, *kyrkvaktmästare*

Kontakta oss

Pastorsexpeditionen

Kyrkvägen 31, 148 31 Ösmo
Besöks- och telefon tid:
tis, ons 10-12, tors 13-15

Du kan prova att ringa även andra tider – vi svarar om vi är på plats!

Tel: 08-520 300 11
Fax: 08-520 389 05
osmo-toro.forsamling@svenskakyrkan.se

Lokalbokning 08-520 300 11

Kyrkoherde

Peter Mourath
Tel: 08-520 389 24
SMS: 076-776 15 72

Komminister

Allan Willny
Tel: 08-520 309 02
SMS: 070-378 84 92

Diakoniassistent

Johan Demarkesse
Tel: 08-520 382 82

Församlingspedagog

Nina Åkerlind
Tel: 08-520 309 82

Kyrkomusiker/informatör

Katarina Rudéus
Tel: 08-520 382 81
SMS: 076-776 15 73

Kyrkomusiker

Barna Both
Tel: 08-520 385 18
SMS: 076-776 15 74

Kyrkomusiker

Unni Eriksdotter
Tel: 08-520 309 24
SMS: 076-101 26 74

Kyrkvaktmästare

Lisa Permér
Tel: 08-520 309 49
SMS: 070-284 21 68

Kyrkokamrer

Hillevi Nisser
Tel: 08-520 307 02

Husmor

Ami Ullman
Tel: 08-520 273 66
SMS: 076-776 20 08

Assisterande husmor/vaktmästare

Anki Holmsten
Tel: 073-804 80 05

Kyrkogårds- och fastighetschef

Lars Faaren
Tel: 08-520 306 76
SMS: 070-262 24 45

Kyrko-/kyrkogårdsvaktmästare

Therése Bender Berg
Tel: 08-520 273 69
SMS: 070-229 11 67

Ekonomiassistent

Annica Kilegård Brissman
Tel: 08-520 305 02
SMS: 076-776 15 75

Kyrkogårdsexpeditionen

Tel: 08-520 306 76

Kyrkorådets ordförande

Susanne Stjärnkvist
Tel: 070-683 88 25

Kyrkofullmäktiges ordförande

Ulf Söderström
Tel: 08-520 313 38

Begravningsombud

Camilla Elmius
Tel: 073-616 73 09

Besök oss på vår hemsida:
www.osmoro.se
Där hittar du också våra
e-postadresser!

plusgiro 10 11 55-0
bankgiro 5662-7912

Swish internationella gruppen:

123 350 2556

Swish servering:

123 327 5187

Swish kollekt:

123 157 5273

Vi samarbetar med **sensus**